20060805114555001

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन परिपत्रक, क्रमांक : ममावा-१०८०/प्र.५४/२०
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : १८ मे, १९८२.

परिपत्रक

महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम (१९६४) खाली करण्यात आलेल्या नियमानुसार काही वर्जित प्रयोजने वगळता शासन व्यवहारात मराठीचा वापर करणे शासकीय अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर बंधनकारक आहे. शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, एका नगरपालिका, परिषदेने राजभाषा मराठीतून पत्रव्यवहाराचा आग्रह धरला असता, शासनाच्या एका उच्च पदस्थ अधिकाऱ्याने राजभाषा अधिनियमातील तरतुदींकडे संपूर्ण दुर्लक्ष करुन त्या नगरपालिका परिषदेशी इंग्रजीतून पत्रव्यवहार चालू ठेवण्याचा हट्ट धरला. त्यामुळे शासनाला कठोर टीकेला तोंड द्यावे लागले आहे. शासनाने या बाबीची गंभीर दखल घेतलेली आहे व संबंधितांच्या विरुध्द कडक कार्यवाही करण्यात येत आहे.

शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा १९८५ पर्यंत १००% वापर करण्याचे उद्दिष्ट शासनाने ठरविले असून दिनांक ११ मार्च, १९८२ रोजी राज्यपालांनी विधिमंडळाच्या संयुक्त बैठकीपुढे केलेल्या अभिभाषणातही त्याचा उल्लेख केलेला आहे. राजभाषाविषयक शासनाचे धोरण विचारात घेऊन शासकीय कामकाजात राजभाषेचा कटाक्षाने व जाणीवपूर्वक वापर करण्याच्या सूचना शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या आहेत. तथापि, त्या संदर्भात विविधी सबबी सांगण्यात येतात. उदा.मराठी लघुलेखक व टंकलेखक यांची उणीव, मराठी टंकलेखन यंत्रांची कमतरता, नियम पुस्तिका मराठीतून उपलब्ध नसणे इत्यादी मराठी लघुलेखक व टंकलेखक यांची उणीव, मराठी टंकलेखन यंत्रांची कमतरता, नियम पुस्तिका मराठीतून उपलब्ध नसणे इत्यादी मराठी लघुलेखक व टंकलेखक यांची उणीव दूर करण्यासाठी शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : ममावा-१०७९/१२, दिनांक २ मे, १९७९ अन्वये लघुलेखक, लघुटंकलेखक व टंकलेखक या संवर्गातील ५०% पदे मराठी लघुलेखक, लघुटंकलेखक व टंकलेखक यांच्या नियुक्तीने भरण्यात यावीत असे आदेश देण्यात आलेले आहेत. तसेच शासन सेवेतील इंग्रजी लघुलेखक व टंकलेखक यांना मराठी लघुलेखनाचे व मराठी टंकलेखनाचे प्रशिक्षण देण्याची जी योजना अस्तित्वात आहे. ती सक्तीची करण्याबाबतचा प्रश्न विचाराधीन आहे. मराठी टंकलेखन यंत्रांची शासकीय कार्यालयात जाणवणारी कमतरता विचारात घेऊन प्रत्येक कार्यालयाने एकूण टंकलेखन यंत्रांच्या ५०% मराठी टंकलेखन यंत्रे घ्यावीत असेही आदेश शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : ममावा-१०७८/३४६/२८, दिनांक ९ जून, १९८० अन्वये दिले आहेत. तसेच भाषा संचालनालयाने सर्व विभागांना समान असलेल्या बहुतेक नियमपुस्तिकांचा मराठी अनुवाद करुन संबंधित विभागांना दिलेला आहे. तरी सर्व मंत्रालयीन विभागांनी व इतर कार्यालयांनी मराठी लघुलेखक व टंकलेखक यांची भरती करणे, सेवेत असलेल्या इंग्रजी लघुलेखक, लघुटंकलेखक व टंकलेखकांना जास्तीत जास्त संख्येने मराठी लघुलेखन व टंकलेखनाचे प्रशिक्षणासाठी नियमितपणे पाठविणे, तसेच जास्तीत मराठी टंकलेखन यंत्रे विकत घेणे याबाबतच्या शासकीय आदेशांचे काटेकोरपणे पालन करावे. या आदेशांचे पालन न झाल्यास, संबंधित विभागांच्या आस्थापना

अधिकाऱ्यांना व्यक्तिशः जबाबदार धरण्यात येईल. राजभाषेचा वापर न करण्याबाबत कोणतीही सबब यापुढे ऐकुन घेतली जाणार नाही.

शासनाकडे किंवा शासनाच्या दुय्यम प्राधिकाऱ्यांकडे आलेल्या पत्रांना / अर्जांना मराठीतून उत्तरे देण्यात यावीत असे जे आदेश शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक.एमआयएस-१०७८-११७-अठरा (र. व का.), दिनांक १३ सप्टेंबर, १९७९ अन्वये सर्व शासकीय कार्यालयांना देण्यात आलेले आहेत त्यांचे कटाक्षाने पालन सर्व संबंधितांनी करावे अशा सूचना देण्यात येत आहेत.

वर्जित प्रयोजने वगळता इतर बाबतीत संयुक्तिक कारणे नसताना राजभाषा मराठीचा वापर करण्याच्या संदर्भात जे अधिकारी किंवा कर्मचारी टाळाटाळ करतील त्यांच्या गोपनीय अभिलेखात आवश्यक ती नोंद घेण्यात यावी, अशा सूचना सर्व कार्यालय प्रमुख व विभाग प्रमुखांना देण्यात येत आहेत. तसेच वारंवार समज देऊनही जे अधिकारी किंवा कर्मचारी राजभाषेचा वापर करण्याच्या नियमांचे पालन करणार नाहीत, त्यांच्याविरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही करावी अशा सूचना विभाग प्रमुखांना देण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-

(न.वे.सुंदररमण)

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

राज्यपाल यांचे सचिव,
मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
सर्व मंत्री / राज्यमंत्री / उप मंत्री यांचे खाजगी सचिव / स्वीय सहाय्यक,
सर्व सचिव, मंत्रालयीन विभाग,
प्रबंधक, मूळ न्याय शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई (पत्राने),
प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई (पत्राने),
सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने),
सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई (पत्राने),
महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई,
महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
भाषा संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
अध्यक्ष, माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा मंडळ, पुणे,
महाराष्ट्र शासनाच्या अधिपत्याखालील सर्व मंडळे / महामंडळे,
आयुक्त, मुंबई कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई,
निरनिराळ्या मंत्रालयीन विभागांखालील इतर सर्व विभागाध्यक्ष व कार्यालय प्रमुख,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (याच धर्तीवर प्रसिद्धीपत्रक काढावे या विनंतीसह),
सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने,
निवड नस्ती (२ प्रती)

शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा
जास्तीत जास्त वापर करण्याबाबत.

<u>परिपत्रक :</u> प्राधिकरण/८/२०१०, दि.१/१/२०१०

महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण, गृहनिर्माण भवन, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-५१.
क्र.प्राधि/राजभाषा/२०१०/३३/प्र.१५, दि.२/१/२०१०

संदर्भ : १. सामान्य प्रशासन विभागाचे परिपत्रक क्र.मभावा १०८०/प्र.५४/२०, दि.१८ मे, १९८२.
२. सामान्य प्रशासन विभागाचा शासन निर्णय क्र.मभावा १०८६/४३४/ प्र.क्र.१६१/ ८६/ वीस-ब, दि.१८ जुलै, १९८६.

सामान्य प्रशासन विभागाचे संदर्भ १ व २ रोजीच्या परिपत्रक / शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम १९६४ व त्याखाली करण्यात आलेल्या नियमानुसार काही वर्जित प्रयोजने वगळता शासन व्यवहारात मराठीचा वापर करणे शासकीय अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर बंधनकारक आहे, असे आदेश शासनाने वेळोवेळी दिलेले आहेत. एवढेच नव्हे तर वर्जित प्रयोजनात न मोडणाऱ्या कामकाजातही संयुक्तिक कारण नसताना राजभाषा मराठीचा वापर करण्याच्या संदर्भात जे अधिकारी / कर्मचारी टाळाटाळ करतील त्यांच्या गोपनीय अभिलेखात नोंद घेण्यात यावी व वारंवार समज देऊनही जे अधिकारी वा कर्मचारी नियमानुसार राजभाषेचा वापर करणार नाहीत त्यांचेविरुध्द शिस्तभंगाची कारवाई करावी असेही आदेश दिलेले आहेत. तसेच राजभाषा मराठीचा वापर करण्यासंदर्भातील शासन आदेशाचे, शासकीय कार्यालये व विभाग प्रमुख यांनी काटेकोरपणे पालन न केल्यास विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख यांना जबाबदार धरण्यात येईल. अशा सूचना वरील शासन निर्णयान्वये देण्यात आल्या आहेत. सदर शासन परिपत्रक / शासन निर्णयाची प्रत सोबत जोडण्यात आली आहे.

वरील शासनाच्या सूचना असतानाही शासन व्यवहारात मराठीचा जास्तीत जास्त वापर होत नसल्याबाबतच्या बातम्या वर्तमानपत्रातून प्रसिध्द झाल्या आहेत. त्यामुळे शासनाच्या मराठीकरणाच्या महत्वाच्या धोरणास बाधा आणणारी बाब असल्याने या अंमलबजावणीच्या कार्यवाहीत हलगर्जीपणा दाखवून टाळाटाळ करणाऱ्या संबंधित अधिकारी / कर्मचाऱ्यांस जबाबदार धरण्यात येऊन कार्यवाही करण्याबाबत प्राधिकरणास भाग पडेल, याची जाणीव सर्व अधिकारी / कर्मचारी यांना द्यावी.

.........कृ.मा.प.

प्राधिकरण व विभागीय मंडळातील अधिकारी / कर्मचारी यांनी कार्यालयात सर्वसाधारण जनतेशी करण्यात येणारा पत्रव्यवहार, आदेश, परिपत्रके इतर कामेही मराठीतूनच करावी, याची दक्षता घ्यावी. अन्यथा शासन निर्णय क्र. मभावा १०८६/४३४/ प्र.क्र.१६१/ ८६/ वीस-ब, दि.१८ जुलै, १९८६ नुसार प्रशासकीय कार्यवाही करण्यात येईल, याचीही संबंधितांनी नोंद घ्यावी.

सदरहू परिपत्रक सर्व अधिकारी / कर्मचारी यांचे निदर्शनास आणून सदर परिपत्रकावर त्यांच्या स्वाक्षऱ्या घ्याव्यात.

(शिवाजी दिवेकर)
सचिव / प्राधिकरण.

प्रति,

१. मुख्य दक्षता व सुरक्षा अधिकारी/ प्रा.
२. मुख्य अभियंता- १/२/प्रा.
३. विधी सल्लागार/ प्रा.
४. वित्त नियंत्रक/ प्रा.
५. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी/ प्रा.
६. मुख्य वास्तुशास्त्रज्ञ/ प्रा.
७. चौकशी अधिकारी/ प्रा.
८. सक्षम प्राधिकारी, १/२/३/प्रा.
९. जनसंपर्क अधिकारी/ प्रा.
११. मुख्य अधिकारी, मुंबई मंडळ / मुं.इ.दु.व पु.मं./ मुं.ग.व.सु.मं./ कोकण/ पुणे / नाशिक / नागपूर / औरंगाबाद / अमरावती.
१२. सहमुख्य अधिकारी, मुंबई मंडळ / मुं.इ.दु.व पु.मंडळ
१३. उपमुख्य अभियंता (स्थापत्य)/ मुंबई मंडळ, परिमंडळ १/२/३/४,/दु.व पु.मंडळ, नियोजन/ एस.आर.डी./मुंबई मंडळ, दक्षता व गुणनियंत्रण कक्ष/प्रा., संगणक कक्ष/ प्रा., जेएनएनयुआरएम/ प्रा.
१४. वरिष्ठ वास्तुशास्त्रज्ञ व रचनाकार/ मुं.मं.
१५.कार्यकारीअभियंता(विद्युत),(दुरुस्ती),(घाटकोपर)/(वांद्रे)/मुं.मं.१,२, ३/प्रा.
१६. कार्यकारी अभियंता (विद्युत)/ प्रा.
१७. कार्यकारी अभियंता (पूर्व), (पश्चिम), (शहर), ग.व.सु.मंडळ.
१८. चौकशी अधिकारी/ प्रा.

.........३..

१९. निवासी लेखापरिक्षा अधिकारी/प्रा.

२०. मुख्य लेखाधिकारी/ मुंबई मंडळ / मुं.इ.दु.व पु.मं./ मुं.ग.व.सु.मं./
कोकण / पुणे / नाशिक / औरंगाबाद / नागपूर / अमरावती मंडळ.

२१. सहाय्यक लेखाधिकारी, उत्तर / दक्षिण / मध्य / आर.आर.

२२. उपमुख्य अधिकारी (मि.व्य.१/२) (डब्ल्यू)/ मुं.मं./संगा/पुगा, संचालक पणन / मुं.मं.

२३. सहसंचालक, शि.पु.प्रा.लि.

२४. कार्यकारी अभियंता (ए) (बी) (सी-१/२, सी-३/४) (डी-१/२) (ई १/२)
फ/ग (दक्षिण), फ/ग (उत्तर)

२५. मिळकत व्यवस्थापक - १,२,३,४,५/डब्लू/संगा/पुगा/कोकण मंडळ

प्रत : प्रशासकीय अधिकारी/ प्रा./ मुंबई मंडळ/ दु.व पु. मंडळ

प्रत माहितीसाठी.

१. मा.उपाध्यक्ष/ प्रा. यांचे स्वीय सहाय्यक.

२. अध्यक्ष, महाराष्ट्र गृहनिर्माण कर्मचारी संघटना.

३. प्रधान कार्यवाह, मागासवर्गीय कर्मचारी संघटना.

४. अध्यक्ष, ग्रॅज्युएट इंजिनिअर्स असोसिएशन म्हाडा, मुंबई.

प्रत : श्रीम.पाटील, शाखा अभियंता/ प्रा.

प्रत :- श्री.बावदाने, श्री.महाडीक, श्रीम.पवार, श्री.लाड, श्रीम.पाटील, श्रीम.कुष्टे, श्री.बैकर, श्रीम.सी.पी.पाटील, श्री.केदारे, श्रीम.माने, सहाय्यक.

प्रत : श्री.वैद्य, श्री.वाघमारे, श्री.गायकवाड, श्रीम.सावंत वरिष्ठ लिपिक

९. निवासी ज्येष्ठनागरिक/वा.

१०. पुरुष ज्येष्ठनागरिक/ पुरुष महिला / पु.इ.पु.क पु.म./ पु.ग.क.पु.म./
कोकण / पुणे / नाशिक / औरंगाबाद / नागपूर / अमरावती महिला.

११. राज्यस्तरीय ज्येष्ठनागरिक, उत्तम / उत्कृष्ट / बरा / साधारण.

१२. उत्पीडित आश्रमशाळा (जि.स्त. १/२) (दरम्यान)/ पु.म./संस्था/युवा. सांस्कृतिक मानस / पु.म.

१३. सहकारिता. ग्रा.पं.ज.सं.

१४. कार्यकारी आत्मनिर्भर (प) (ग्रा) (वि-१/२, वि-३/४) (जि-१/२) (मे १/२)
वा/ना (ग्रामीण), वा/ना (शहर)

१५. विकलांग कल्याण - १. २. ३. ४. ५/दृष्टि/श्रवण/अस्थि/मतिमंद/बहुविकलांग महिला

गट : सांस्कृतिक नागरिक/ वा./ पुरुष महिला/ पु.म.पु. महिला

गट मार्गदर्शन.

१. मा.उपाध्यक्ष/ म. राज्य मंडळ कार्याध्यक्ष.

२. अध्यक्ष, ज्येष्ठ नागरिक कल्याण मंडळ.

३. सचिव कार्यवाह, राष्ट्रीय नागरिक मंडळ.

४. अध्यक्ष, ई-मित्र ज्येष्ठनागरिक संस्थापक, लातूर.

गट : श्री.प्रभाकर, कार्याध्यक्ष/ वा.

गट :- श्री.विश्वास, श्री.प्रकाशक, श्री.नाम, श्री.अशोक, श्री.प्रभाकर, श्री.कुंदे, श्री.कृष्ण,
श्री.पी.पी.प्रभाकर, श्री.कदम, श्री.नाथ, प्रकाशक.

गट : श्री.चंद्र, श्री.श्रीकांत, श्री.माधवराव, श्री.मार्ग ...

शासन व्यवहारात संयुक्तिक कारण नसताना मराठीचा वापर करण्यास टाळाटाळ करणाऱ्या विरुध्द कारवाई करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : मभावा-१०८६/४३४/प्र.क्र.१६१/८६/वीस-ब

मंत्रालय मुंबई - ४०० ०३२, दिनांक १८ जुलै, १९८६.

पहा :- १) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : मभावा-१०८०/प्र.क्र.५४-२०, दिनांक १८ मे, १९८२.

२) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : मभावा-१०८३/१३५८/२०, दिनांक २८ डिसेंबर,१९८३,

<u>निर्णय :-</u> महाराष्ट्र राजभाषा अधिनियम, १९६४ व त्याखाली करण्यात आलेल्या नियमानुसार काही वर्जित प्रयोजने वगळता, सर्व शासकीय कामकाज मराठीतून करावे असे आदेश शासनाने वेळोवेळी दिलेले आहेत. एवढेच नव्हे तर वर्जित प्रयोजनात न मोडणाऱ्या कामकाजातही संयुक्तिक कारण नसताना राजभाषा मराठीचा वापर करण्याच्या संदर्भात जे अधिकारी/ कर्मचारी टाळाटाळ करतील त्यांच्या गोपनीय अभिलेखात नोंद घेण्यात यावी व वारंवार समज देऊनही जे अधिकारी वा कर्मचारी नियमानुसार राजभाषेचा वापर करणार नाहीत, त्यांचे विरुध्द शिस्तभंगाची कारवाई करावी असेही आदेश दिलेले आहेत. तसेच राजभाषा मराठीचा वापर करण्या संदर्भातील शासन आदेशांचे, शासकीय कार्यालये व विभाग यांनी, काटेकोरपणे पालन न केल्यास विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख यांना जबाबदार धरण्यात येईल असेही आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. राजभाषा मराठीचा शासन व्यवहारात संपूर्ण वापर होण्यासाठी खंबीर धोरण स्विकारुन खालील उपाययोजना करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

२. सूचना देऊनही मराठीचा वापर करण्याबाबत ज्या शासकीय अधिकाऱ्यांकडून / कर्मचाऱ्यांकडून सुधारणा होत नाही. अशा शासकीय अधिकाऱ्यांच्या /कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत निम्नलिखित कारवाई केली जाईल.

<u>प्रशासनीय कारवाई</u>

१) लेखी ताकिद

२) गोपनीय अभिलेखात नोंद

<u>शिस्तभंगविषयक कारवाई</u>

३) ठपका ठेवणे

४) एक वर्षाकरिता बढती रोखणे किंवा एक वर्षाकरिता पुढील वेतनवाढ रोखणे.

AOR

उपरोक्त कारवाया क्रमशः वापरण्यात याव्यात म्हणजे अनुक्रमांक १ ची ताकिद देवूनही सुधारणा न आढळल्यास अनुक्रमांक २ चा अवलंब करावा. त्याचाही उपयोग न झाल्यास अनुक्रमांक ३ मधील ठपका ठेवणे, या क्रमाने कारवाया कराव्यात. तसेच ठपका ठेवणे, वेतनवाढ रोखणे किंवा बढती रोखणे या शिक्षा महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ नुसार द्यावयाच्या असल्यामुळे ह्या गौण शिक्षा त्या नियमांच्या नियम १० प्रमाणे कार्यपध्दती अनुसरून म्हणजे प्रथम नोटीस देऊन त्याचे उत्तर लक्षात घेऊन नंतर शिक्षा देणे ही कार्यपध्दती अवलंबवावी.

३. विभाग प्रमुख /कार्यालय प्रमुख यांनी मराठीचा वापर पूर्णतया होतो की नाही हे पाहण्यास काही शैथिल्य दाखविल्यास त्यांना जबाबदार धरले जाईल असे उपरोक्त दिनांक २८ डिसेंबर, १९८३ च्या शासन परिपत्रकामध्ये पूर्वीच नमूद केले आहे. शासनाने आता असे ठरविले आहे की, विभाग प्रमुखांनी/ कार्यालय प्रमुखांनी त्यांच्या नियंत्रणाखालील अधिकारी/कर्मचारी शासन व्यवहारात मराठीचा वापर करतात की नाही हे पहाणे व जे करत नसतील त्यांचे विरुध्द शिस्तभंग विषयक कारवाई करण्याबद्दलची योग्य ती कार्यवाही करणे या दोन्ही बाबतीत त्यांच्याकडून काही कसूर दिसून आल्यास "पर्यवेक्षिय शैथिल्य" (सुपरवायझरी स्लॅकनेस) म्हणून त्यांचे विरुध्द शिस्तभंग कारवाई केली जावी.

४. विभाग प्रमुख/कार्यालय प्रमुखांनी परिच्छेद ३ मधील आदेशांची स्वतः नोंद घ्यावी व परिच्छेद २ मधील आदेश त्यांच्या नियंत्रणाखालील सर्व अधिकाऱ्यांच्या /कर्मचाऱ्यांच्या विविक्षितपणे निदर्शनास आणून द्यावेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-

वि.ति.चारी

शासनाचे अपर मुख्य सचिव.

प्रति,

- राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई,
- मुख्य मंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- राज्यपाल यांचे परिवार प्रबंधक, राजभवन, मुंबई,
- सर्व मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव/स्वीय सहाय्यक,
- प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मूळ न्याय शाखा, मुंबई (पत्राने),
- प्रबंधक, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, मुंबई (पत्राने),
- प्रबंधक, लोकआयुक्त/उपलोकआयुक्त, मुंबई (पत्राने),
- सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, नवीन विधान भवन, मुंबई (पत्राने),
- सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने).